

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

III. Diuisio entis rationis in ens rationis ratiocinatae, & ratiocinantis, seu
chimæricum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

producere speciem expressam illius. Resp. intellectum per alias species producere speciem expressam obiecti, cuius non habet proprias species impressas. Instabis: species impressæ ordinantur ad producendam speciem expressam obiecti cuius propriæ dicuntur: ergo non possunt producere speciem expressam aliorum obiectorum, quorum non sunt propriæ. Intendit probare argumentum non posse à nobis cognosci obiecta quorum species proprias non habemus, ex quo inferretur tantum cognosci à nobis in hac vita accidentia, quæ sensibus externis percipimus, & aliquos internos actus, quos experimur, non verò Deum, neque Angelum, imò neque substantiam aliquam materialem, quia horum obiectorum species proprias non habemus, quod in nullius mentem potest incidere. Resp. quamlibet speciem impressam ordinari ad producendam speciem expressam obiecti cuius est propria species, per accidens, tamen ex coniunctione aliarum, cum quibus coniungitur, omnes per modum vnius principij, quasi per monstruosum partum producant speciem expressam, quam nulla species impressa, ex his, quæ principium illud adæquatam constituunt seorsim sumpta intendebat producere.

16 Obiic. quarto: ens reale non potest dependere ab ente rationis: ergo non potest dari cognitio realis de ente rationis. Antecedens est certum, quia nihil reale physicum est dependens ab illo quod non est reale; sed tantum per fictionem existit. Consequentiam proba: Cognitio de ente rationis implicat existere non existente ente rationis: ergo (non existente ente rationis non existeret cognitio circa illud: ergo eo ipso quod datur cognitio terminata ad ens rationis ab ipso ipso quod datur cognitio terminata ad ens rationis non posse adhuc de potentia absoluta existere, quin existat ens rationis eo modo, quo existere dicitur, nego tamen sequi ex hoc cognitionem realem dependere ab ente rationis, quia hæc connexio non est effectus cum causa, neque adhuc causæ cum effectui, qui propriè sit effectus, sed tantum representationis cum obiecto, non secundum esse reale, sed secundum esse terminatum, quod in ente rationis nihil reale est, sed purè fictum per se ipsam cognitionem, quæ ad illud quod non est terminatur.

17 Obiic. quinto: ens rationis independenter ab omni intellectu est ens rationis: ergo ante omnem cognitionem: ergo non habet esse ex eo, quod cognoscatur. Resp. falsam esse propositionem, si illud est dicat existentiam actualē, vel potentialem, quia existentia actualis entis rationis necessariò est ab actuali cognitionis existentia, & existentia potentialis seu possibilis ab existentia potentiali, seu possibili cognitionis. Si autem illud est dicat connexionem essentialē prædicatorem, ita ut faciat hunc sensum: ens rationis ita essentialiter est ens rationis, ut eo ipso quod sit necessariò sit futurum ens rationis, & non possit facere intellectus, ut sit aliud, vel ut non sit ens rationis propositio est vera, sed eodem modo homo, qui essentialiter dependet à Deo, ita est animal rationale, ut eo ipso quod supponatur existens non possit de potentia absoluta non esse animal rationale aut esse aliquid distinctum ab animali rationali.

PUNCTUM III.

Divisio entis rationis in ens rationis ratiocinans, & ratiocinantis, seu chimæricum.

Vulgaris est divisio entis rationis in ens rationis cum fundamento in re, & ens rationis sine fundamento in re: hoc dicitur ens rationis ratiocinans, & purè chimæricum, illud rationis ratiocinans. De hac divisione multum dissentant recentiores, quidam illam impugnant, quia existimant omnia habere fundamentum in re. Pro hac sententia referunt P. Soar. disp. 42. Metaph. sect. n. 1. & referre possent P. Vals. a. p. disp. 114. n. 15. ubi docet intellectum humanum nullam fingere relationem rationis pro libito suo: sed cogi ad illas fingendas. Alij asserunt nullum ens rationis habere fundamentum in re, sed omnia ab ipso vilo fundamento fingi ab intellectu. His patrocinari videtur Hurt. disp. 19. sect. 4 §. 72. ubi asserit omne ens rationis esse fictum sine fundamento in rebus proximo, vel remoto, quod constare dicit ex D. Thom. opusc. 42. cap. 1. & se ipsum refert §. 64. & 69. & per totam sectionem tertiam ubi eandem tradit doctrinam. Ceterum si attentè inspicatur Hurt. mens

constabit ipsum tantum docere nullum dari fundamentum in rebus, ex quo mediè ens rationis oriatur, vel in quo proximè aut remotè radiceatur, sed tantum immediè ex cognitione resultare: verò hæc cognitio fundamentum habeat in rebus ipsis, vel illo careat, locis citatis Hurt. non definit.

Recentiores, qui asserunt nullum ens rationis habere fundamentum in re, suam sententiam suadent ex eo, quod non fiat ens rationis cum concipitur hircocerius, alie ve huiusmodi chimæra cum exclusione suæ existentie, seu per actum, quo iudicetur, vel apprehendatur non existens, sed per actum, quo positiuè apprehendatur, ut existens, habens verum esse ad quem actum, nullum cogit fundamentum, quia etsi ex eo quod cognoscimus, negationem hircocerui, teneamur hircocerum apprehendere, non tamen illum apprehendere, aut iudicare ut verè existens, sed possumus illum iudicare, ut exclusum ab existentia, in quem actum, potius quam in alium inclinatur cognitio negationis illius, ex vi cuius nullum sit ens rationis. Non audent huic dicendi modo, quia existitio per actum, quo iudicamus existentiam hircocerui, esse impossibilem, seu esse negatam existentiam fieri ens rationis, quia per actum illum apprehendimus ipsam hircocerui chimæram distinctam à negatione sui, imò de illa iudicium ferimus, cum dicimus non existere, quæ chimæra, ut distincta negatione eo modo quo apprehenditur tantum habet esse obiectivè in intellectu, & est purum figmentum. Itaque cum ego dico, hircocerius non existit in rerum natura, duo se tenent ex parte obiecti huius actus: negatio existentie, & ipsa existentia hircocerui, cui ego assero negationem accidere. Negatio existentie hircocerui est ens reale negativum, quia realiter à parte rei est negatio existentie hircocerui, quæ nihil aliud est, quam non esse existentiam hircocerui, existentia hircocerui tantum habet esse obiectivè in intellectu, & est purum figmentum. Neque intellectus valet apprehendere chimæram, ut non existentem, quin ipsam chimæram positiuè existentiam apprehendat, tanquam id, quod remouet negatio, quia chimæra non existens dicit ipsam chimæram, & dicit negationem existentie, & cognitio negationis existentie chimære respicit tanquam obiectum directum negationem realem, & tanquam obiectum indirectum, & oblique cognitum existentiam ipsius chimære, quæ est primum figmentum, neque est inconueniens apprehensionem seu iudicium attingere extrema contradictioni, aut privatiuè opposita, dum non est formalis assensus circa verum obiectum, potius enim sæpe sæpius id necessarium est, quia non valet intellectus cognoscere privationem, quin cognoscat habitum, quem privatio remouet.

Recentes, qui asserunt omne ens rationis habere fundamentum in re, sic arguunt, nullum est ens rationis, cuius non datur in re negatio realis, sed qualibet negatio necessariò cogit intellectum, ut cognoscat habitum, cuius est negatio: ergo nullum est ens rationis, quod non habeat aliquid in re, videlicet sui negationem, quod cogit intellectum ad illud cognoscendum. Positiuum aliud fundamentum ad omne ens rationis cognoscendum ego designo. Omne ens rationis est obiectum alicuius cognitionis realis: ergo, qui distinctè cognouerit illam cognitionem, cuius ens rationis est obiectum debet illud necessariò cognoscere: ergo aliquid reale datur in rerum natura, quod cogit intellectum cognoscere quodcunque ens rationis. Primum antecedens est per se notum, consequentia facile probatur. Nulla cognitio potest distinctè cognosci, quin cognoscatur suum obiectum: ergo cognitio illa, quæ terminatur ad hoc ens rationis, quam dari certum est, non potest cognosci, quin cognoscatur hoc ens rationis: ergo datur aliquid reale, quod non possit cognosci, quin cognoscatur hoc ens rationis, & idem dico de quocunque alio.

Rationibus prædictis inueniri fundamentum in re, non solum, quæ inuiter intellectum, sed quæ illud cogat ad ens rationis cognoscendum, & fingendum, quod est idem, non inficior, verum adhuc potest subsistere prædicta entis rationis distinctio, ex eo, quod his fundamentis prædictis, & aliis similibus, si quæ sunt alia communia omni entis rationis cognoscendo, in quibus omne ens rationis exegitabile par fundamentum habet, quod ad illud cognoscendum, & fingendum cogat intellectum apprehendentem illius negationem, vel cognitionem ad illud terminatam: sunt alia entis rationis quorum cognitiones specialia habent fundamenta distincta ab illis, quæ communia sunt omni cognitioni.

cognitioni entis rationis Sic ens rationis, quo fingimus tenebras in se entitatem quandā similem nigredini, vel esse ipsam nigredinem fundamentum habet respectu nostri intellectus imperfecti cognoscentis illa obiecta, quorū species caret in negatio tenebrarum esse, quod ob sui maximam imperfectionē, & quia non est esse, sed potius non esse difficile potest, vt nō ens ab intellectu apprehēdi, qui omnia instar entū sēper apprehēdit. Similiter ex visione, & ex modo, quo significamus habitudinē visionis ad parietē, quē dicimus esse visum, fundamentū defumit intellectus vt percipiat esse visum dicere in pariete intrinsecā aliquā formā illi inhārentem. Eadem ratione ex eo, quod videamus hominē, & equū habere quasdam operationes similes, & alias dissimiles, fundamentū defumit intellectus, vt apprehendat quoddā pradicatū cōmune homini, & equo, in quo conueniant, & aliud distinctū in vnoquoque eorū, per quod differat, & vt hoc apprehēdat vt inferius, & illud, vt superius. Quā fundamēta, neq; alia similia nō habet intellectus vt fingat plures Deos, neq; vt fingat hircocerū, aut alias chimāras, quarū cognitiones solū possunt habere fundamēta illa cōmunia omnibus cognitionibus entū rationis, quā suprà recēsumus, videlicet cognitionē terminatā ad illud ens rationis, & negatiōē eiusdem entis rationis, quā necessariō determinat intellectus ad illud cognoscendū.

Notare autem oportet differentiam quandam inter illa fundamēta cōmunia omnibus cognitionibus entis rationis, & hęc specialia, quā modo retuli, quod illa cōmunia non solum inuicem intellectū, & illi occasione aliquā prębent, vt fingat ens rationis, sed illum quantumvis perfectē cognoscentem cogunt ad ens rationis cognoscendum, & consequenter ad illud faciendum, si omnis cognitio entis rationis illius est factiua; alia verō specialia fundamēta non cogunt intellectū ad ens rationis fingendum, quia benē quis cognoscere potest visionem terminatā ad parietē, & parietē visum, quin apprehendat formam aliquā intrinsecē inhārentem parietē, & similiter potest cognoscere hominē, & equum cum aliquibus operationibus similibus, & & aliis dissimilibus, quin apprehendat has operationes oriri in homine, & in equo à principijs inter se distinctis, quorum vnum sit commune homini, & equo, & aliud propriū vniuscuiusque; valet etiā has negationes cognoscere, quin apprehēdat esse entitates positiuas, & hęc omnia sine his signentis cognoscit, qui res vt sunt in se apprehendit, nullus tamen neque adhuc Angelus valet cognitionem ad hircocerum terminatā distinctē apprehēdere, quin hircocerum terminantē hanc cognitionem apprehendat. Differentia hęc ex eo oritur, quod cognitiones entū rationis, quā intellectus cogunt ad entia rationis cognoscenda, fundamēta habent in ipsis rebus, seu in obiectis ipsis, & ita quemcumque intellectus cogunt ad hęc entia rationis cognoscenda; illa verō fundamēta, quā non cogunt, sed inuicem ad entia rationis cognoscenda, potius sunt in ipso intellectu imperfectē cognoscente, quam in obiectis ipsis. Si enim intellectus, vt sunt in se obiecta cognoscere, nunquam ex tenebris, seu ex pariete viso fundamentum defumeret ad fingendum tenebras esse nigredinem, & rationem visi esse formam aliquam intrinsecē inhārentem subiecto, quapropter nunquam his ductus fundamētis Angelus hęc entia ratiois apprehendit.

Est etiam alia differentia inter cognitiones entium rationis innitentes his distinctis fundamētis, quā ex modo assignatā originē trahit, cū enim intellectus cognoscit ens rationis ductus fundamēto cogente, illud cognoscit eadem cognitione, quā fundamētum cognoscit, cognosci enim est rationis & fundamētum illud in recto, & tanquam obiectum directum, hoc in obliquo, & tanquam obiectum indirectū, quia nequit intellectus fundamētum cognoscere, quin eadē cognitione cognoscat ens rationis tanquā obiectum illius, si illud cognoscat per cognitionem reflexam in cognitione directā ad illud terminatā, vel tanquam habitum, quem fundamētum remouet, si in sui negatione cognoscatur. Cū verō intellectus ductus fundamēto inuitante, & non cogente postquam per vnica cognitionem fundamētum apprehendit, potest per aliam adequatē distinctam cognoscere ens rationis, tanquam obiectum directum, & adequatum entis rationis, quia cognitio fundamēti nullam connexionem habet cum cognitione entis rationis, & ita potest ab illa separari: exempli gratia apprehendo parietē esse visum cognitione quadam nimis confusā, quā non discernō, neque

adhuc ex vi illius dubito, an parietē esse visum dicat formā illi intrinsecā, vel extrinsecā, postea ex hac cognitione fundamētum defumo ad inquirendum, quid sit in pariete esse visum, & ex modo, quo hęc denominatio obiecti visi apprehenditur, & significatur instar formę intrinsecę fundamētum defumo ad illam apprehendendam, vel iudicandam, non solum per cognitionem, quā illam repręsentet instar formę intrinsecę, seu per species formę intrinsecę, sed etiam ex parte obiecti vt formam intrinsecā, & subiecto inhārentem, ex vi cuius cognitionis ens rationis fingitur. Quomodo verō differant rem apprehendere instar formę intrinsecę, seu per species formę intrinsecę, & illā apprehendere ex parte obiecti, vt formam intrinsecā, dicam Punct. 4. n. 3. vbi differentia istam exponā, in negationibus, quā instar rerū positiuarū, vel vt res positiuę apprehenduntur. Nota insuper posse intellectum quando nō occurrat fundamētum, quod cogit cognoscere ens rationis illud cognoscere cognitione non innitente tali fundamēto, imō postquam fundamētum occurrit, ens rationis intellectus illo fundamēto coactus agnouit, potest iterū ex vi alius cognitionis idem ens rationis agnoscere nullo ductus fundamēto, non enim quoties quis apprehēdit plures Deos illos apprehendit, quia prius apprehēderit negationes illorū, vel cognitionē ad illos terminatā, sed sępe sine his fundamētis per hęc, & alia similia signēta ex diffractione animi, vel pro libito voluntatis vagatur intellectus.

PUNCTUM IV.

Dividitur ens rationis in omnes suas species.

Elebris est diuisio entis rationis in priuationē, negationem, & relationem, quam totis viribus propugnāt Thomistę, & admittit P. Va'q. l. p. q. 28. art. 1. de qua doctē multa P. Soar. disp. 54 Metaph. sect. 4. Ex duplici capite potest diuisio ista vitari, vel quia omnia membra diuidentia entia rationis non sint, & ita non comprehendantur sub diuisio: vel quia dentur alia entia rationis, quā ad nullū ex his membris diuidentibus pertineant, & ita omnia simul sumpta non æquē pateant ac diuisum: vtrumque breuiter inquiram, & definiam. Dari relationes rationis apud omnes qui relationes admittunt inconcussum est, de negationibus potest esse difficultas circa primam conditionem requisitam, vt possit subsistere assignata diuisio.

Mihi est omnino certum dari plura entia rationis negatiua, seu plures negationes rationis. Ratio est facilis: possum apprehendere plures negationes, quā dari repugnent in rerum natura, seu quarū habitus necessariō existant in rerum natura, ita vt implicet non existeret: ergo negationes illę tantum habebunt esse obiectiuē in intellectu: ergo sūt pura signēta. Probo antecedens, quando apprehendo negationem existentia Dei, & negationes trium personarum Trinitatis, apprehendo negationes, quarum habitus sunt summē necessarij, & summē non repugnantes: ergo tales negationes in se sunt repugnantes, cum implicet simul existere habitus, & negatio, & eo ipso, quod non possit non existere habitus, non possit negatio existere: ergo negationes illę tantum habent esse obiectiuē in intellectu: ergo sunt pura signēta. Confirmatur: non magis repugnat Deus alius existens distinctus à Deo optimo maximo, quā Deus Optimus Maximus non existens: ergo sicuti, qui apprehendit Deum alium existentem distinctum à Deo Optimo Maximo, apprehendit obiectum repugnans, & facit ens rationis: sic similiter, qui apprehendit Deum Optimum Maximum non existentem, vel negationem existentia Dei Optimi Maximi existentis apprehendit negationem quādam in se repugnantem, & facit ens rationis. Simile signētum fingit, qui apprehendit Angelum repugnantem produci à Deo, vel negationem alius obiecti necessarij, quia eo ipso quod obiectum ita sit necessariū, vt non possit neque diuinitus deficere, illius negatio implicationem inuoluit, etsi habeat esse obiectiuum, nullum habebit præter istud, & erit ens rationis.

Negationes alie habitū, qui possunt deficere, & qui de facto deficiunt, sicuti negatio lucis, seu caloris existentis dupliciter possunt apprehendi. Primō apprehendi possunt vt entia negatiua, seu non entia, quod est idem, ita vt dicat intellectus: negatio caloris nihil aliud est, quā calorē non esse, nulla alia entitate positiua superaddita. Alio modo potest intellectus apprehendere negationes istas,

v. g.